

UITGAVE VAN DE FOLKLOREVERENIGING

DE „WURF"

ZANDVOORT
OPGERICHT 1 FEBRUARI 1948

FOLKLOREVERENIGING
"DE WURF" ZANDVOORT-OPGERICHT 1 FEBRUARI 1948

Verenigingsorgaan van de folklorever. " De Wurf"
Redactie: J. Paap, v. Lennepweg 14[I], tel. 15967
R. Hoogervorst, Oosterstraat 1, tel. 18177
Losse nummers à ƒ 1,- bij de redactie verkrijgbaar.
Bankrelatie: Nutsspaarbank Z'voort, no. 847407144

Tweede Jaargang nr. 7 augustus 1983

'De zee verziekte mijn verdere leven'

MAGDALENA HENDRIKA KOPER-DROMMEL (1898)

Als kind wilde ik altijd weg uit Zandvoort. Naar het buitenland. Het liefst Frankrijk. Die taal vond ik zo mooi. Maar geen schijn van kans. Frankrijk was goddeloos; daar was voor mijn moeder de kous mee af. Ik nam dat niet. IK wilde reizen.

Maar weer mis. Ik had net zo'n mooi dienstje, vond mijn moeder. En daar moest ik het dan mee doen. Een mooi dienstje... Eerst moest je een week werken voor je pantoffels. Later, zei mijn moeder, kun je de zeven zeeën nog wel bevaren.

Nou het is er nooit van gekomen. Wat? De zee heeft me m'n verdere leven ziek gemaakt. Voor mij kon er met die prachtige passagierschepen niets gebeuren. Maar met zo'n vissersschuit van alles. En daar voer mijn man nog wel op, later de vader van mijn kinderen. Was hij weg, dan wist ik van ellende niet waar ik het zoeken moest. Ooit ben ik eens met hem op zo'n schuit wezen kijken. Verschrikkelijk. Hoe ze daar moesten leven...

Maar goed, hij kwam aan de wal. Mooi dacht ik, nu heb ik hem thuis. Kun je geloven. Had ie geen werk, dan ging hij weer naar zee. Dagen, nachten zat ik in ongerustheid. Waaide het hard, dan stierf ik van angst. En toen hij dan eindelijk vast werk aan de wal had, moest hij zonodig bij de reddingboot.

Nooit had hij er een woord met mij over gerept. Op een dag was hij later thuis dan anders. Ik vroeg waar hij had uitgehangen. Ik ben met de reddingboot meegeweest. Dat was alles wat hij erover zei.

Mijn God, wat heb ik hem om de kop gezeurd dat hij er maar mee ophield. Maar nee hoor. Angst, altijd zat ik in angst. En waarom? Omdat dat kreng zich niet tegen liet houden.

Een man in een lange grijze jas. Dat beeld houdt bij Magdalena Hendrika Koper-Drommel (1898) de herinnering levend aan haar vader. Hij was bediende in een kruidenierzaak in Zandvoort. Niet het vele werk maar een overdreven aantal werkuren bepaalde hoeveel brood er in huize Drommel op de plank kwam. Dat was nooit overdadig, maar altijd genoeg.

Magdalena Hendrika Drommel heeft haar vader nauwelijks anders gekend dan in die lange grijze jas. Grijs, zonder veel hoogte en diepte punten. In diep contrast met de veel emotioneler en intensiever levende visserlui, bij wie voor- en tegenspoed, vreugde en verdriet elkaar met de regelmaat van de getijden afwisselden.

En toch vermochten die ogenschijnlijk zover uiteen lopende wegen des levens elkaar te kruisen. 's Winters, als de visserslui achter de duinen uit het zicht van de kwaaie zee bleven en Zandvoort zich bevrijd wist van toeristen, dan zochten de Zandvoorters de gezelligheid thuis.

In een van die winters leerden Floor en Magdalena Hendrika elkaar beter kennen. Korte tijd later loodste hij haar het wereldje van de visserij binnen. Hun bestaan ervoer ze als gevaarvol, als een bestaan waarin haar man een oneerlijke strijd vocht met een niets ontziende tegenstander: de zee...

Nooit had die zee me wat gezegd. Tot ik zonodig een visserman moest trouwen. Nou dat heb ik geweten. Dacht ik eerst nog: het went wel. Vergeet het maar. Mijn leven lang heb ik niet aan dat leven kunnen wennen. Het begon als hij weer weg moest. Iedere keer had ik er het moeilijk mee. Wat wil je ook, ik wist heel goed wat me te wachten stond. Die eerste dagen gingen nog wel. Maar dan kreeg ik het weer te pakken.

Van de visserij had ik geen verstand. Maar ik wist drommels goed, dat die zee ook nam. Er waren toch zeker al genoeg Zandvoorters naar IJmuiden getrokken en nooit weer teruggekomen. Die gedachte liet me nooit los. Ze maakte me gek van angst. Iedere keer als hij zijn boeltje bij elkaar scharrelde om weer naar IJmuiden te gaan, dacht ik daar aan. Nou zie ik hem niet meer, schoot het dan door me heen.
En daar zat ik, moederziel alleen. Ik, die het thuis zo anders gewend was. Dagen en nachten zat ik in ongerustheid. En iedere dag werd het erger. In het laatst sliep ik niet meer. Wat? Ik kon geen hap eten meer door m'n strot krijgen. Stormde het dan ook nog, dan kreeg ik helemaal de zenuwen. In de moed der wanhoop vloog ik dan naar de duinen. alsof ik hem vandaar zou kunnen zien. Mens, ik wist vaak niet eens op welke schuit hij voer, of waar hij zat.

M'n leven lang heb ik me een onbestorven weduwe gevoeld. Als hij thuis is dacht ik dan, als hij weer thuis is, laat ik hem niet weer gaan. Was hij thuis, dan was alle elllende vergeten.

Vaak probeerde hij dan ook om hier aan de slag te komen.

Soms lukte het in de bouw. Maar vaak duurde dat maar even. Zat het werk erop, dan stond hij weer op de keien. En dan begon het lieve liedje weer van voren aan. Misschien is er morgen weer werk, of volgende week, maar dacht je dat hij daar op wilde wachten? Mens, we moeten toch te vreten hebben. Meer zei hij nooit. Verrek, anderen hadden toch ook te vreten. Maar ik moest het lef eens hebben om dat tegen hem te zeggen. Nee hoor, mijn man zou nog geen cent bij de bijstand halen. Dan schouwde hij maar weer naar IJmuiden.

Ooit heb ik zelfs nog eens op schuit wezen kijken. Kon ik zelf eens zien, dat het allemaal best meeviel op zo'n schuit. Dus ik mee naar IJmuiden. Dat had nooit mogen wezen. Eerst moest hij me al aan boord dragen. Ik was als de dood dat ik in de haven zou vallen. En daar op die schuit trof ik me een zooitje aan. Niet te geloven. Dat mensen in die troep konden leven. En dan die schepen... tobbes waren het, meer niet.

Sinds die reis naar IJmuiden ging het helemaal niet meer. Als ik er alleen al aan dacht dat mijn man op zo'n schuit moest leven. Beiden haddenwe geen leven meer. En toen kwam hij op een dag thuis en zei: Nou blijf ik thuis. Nooit had hij me gelukkiger kunnen maken. En laat ie me ook nog werk aan de wal vinden...

Maar wat deed toen dat kreng? kroop hij in de reddingboot. Zonder er thuis met een woord over te reppen. Vroeg ik waar hij zo lang had uitgehangen en kwam hij me doodleuk vertellen, dat hij met de reddingboot uit was geweest.

Een mooie hoor, die vent van mij. Hij had kunnen verzuipen, zonder dat ik het wist.

Waarom, vroeg ik hem, waarom moet jij nou zo nodig in die reddingboot. Dat wilde ik wel eens weten. Had ik jaren doodsangsten uitgestaan en kroop hij nog wel in een reddingboot. Veel wist ik er niet van. Wel, dat zo'n boot er altijd bij slecht weer uit moest.

Ach, laat mij toch een beetje in die reddingboot varen. Heb ik toch nog wat, begon ie. Dat was helemaal een mooie boel. En ik dan...? dacht ik, ik heb zo meteen niets meer. Verder praten had geen zin. Hij wilde zo

(vervolg op pag. 11)

Verenigingsnieuws

Klederdrachtenschouw 1983

Zaterdag 2 juli was de dag dat wij 11 Nederlandse groepen aan het publiek konden presenteren
Deze middag gaf 'n goede indruk van de vele verschillenden drachten en gewoontes in ons kleine Nederland, die gelukkig nog door enthousiaste mensen in stand wordt gehouden.
Het wordt, mijns inziens, alleen tijd dat jongeren zich gaan aansluiten bij folklore groepen, enthousiast en serieus, om zodoende de tradities te kunnen voort zetten.
Geen volksdansgroep, zoals men tegenwoordig veel ziet, met alleen leuke dingen uit de oude dansen. Dit is voor de deelnemers en voor het publiek misschien wel leuker maar het mist het doel van de folklore. Folklore wil immers juist de authentieke oude dingen zo goed mogelijk in stand houden en doorgeven.
Jammers was het dat, door de plensbui die los brak toen Walcheren aan de beurt was, zij niet de aandacht kreeg die zij verdienen.
Volgend jaar hopelijk beter. Bedankt deelnemers o.a. uit Hindelopen, Drente, Wijdenes, Spakenburg, Volendam, Marken, Laren, Noordwijk, Scheveningen en Zandvoort.

Vismaaltijd 1983

Om half zeven was de Wurf op 't Gasthuisplein aanwezig, waar de diverse taken werden verdeeld.
Hekken sjouwen voor de afzetting om de deelnemers aan de maaltijd binnen en de toeschouwers buiten de hekken te houden.
Om half acht verschenen de eerste eters ter plekke en zochten een plaatsje aan de opgestelde tafels. Totaal zouden er zo'n 280 eters aanschuiven. Het weer was het laatste restje koude aan het opruimen voordat het begon aan de zomer van de eeuw.
Het uitdelen van de vis, salades en wijnen was weer in vaste handen van de dames, die 't klappen van de zweep nu wel kennen, een ieder heeft nu zijn vaste stek bij 't uitdelen.
De vis met toebehoren, op voortreffelijke wijze, verzorgt door William Keur. De muziek van Gerard Nijkamp streelde de oren van de disgenoten. Door een gedeelte van onze groep werd een kleine schouw gehouden, met de visserman, werk en zondagse kleding, roeier van de red boot.
Toen de dansgroep ten tonele zou moeten verschijnen, waren op dat moment een aantal danser(esse) eters geworden zodat wij onze beurt voorbij moesten laten gaan.
Vakanties etc., hierdoor 'n minimale groep, die staat of valt dan met de aan-of afwezigheid van één of twee deelnemers. Helaas waren hierdoor vele eters teleur gesteld.
De volgende keer beter en hopelijk met zijn allen, want de vis was zo-wel warm als koud lekker.

Folklore dag Texel

Woensdag 24 augustus om 8.30uur trokken we met z'n twaalven vanuit Zandvoort naar Texel om daar 'n schouw te geven van de Oud-Zandvoortse kleding.
Na 'n goede overtocht zaten we rond half twaalf aan de koffie op 'n terras aan de Groene Plaats.
De Groene Plaats, dit is 'n plein in het centrum van Den Burg, is 'n ideale plek voor optredens.
Vele straten komen er op uit, autovrij, in het midden 'n podium, in 'n grote kring afgezet en rondom 3 rijen banken voor het publiek dat hier ook druk gebruik van maakt.

Om 14.00uur begon het middagprogramma met ons optreden. Wij waren de enige gastgroep.
Dhr.J.Paap deed de aankondiging met de klink en gaf ook de uitleg bij de gehele schouw.
Deze schouw deed het leven van vroeger weer herleven. Werken, politie, trouwen, rouwen, doop badman, badvrouw, nachtwaker dit waren de dingen waarvan de kleding was te zien en waarvan verteld werd hoe het hier vroeger toe ging.

Op pag. 8 en 9 treft u een kleine foto-reportage aan van de diverse aktiviteiten.

TEXELSTROOM

Wij besloten ons optreden met een nagespeelde visafslag.
Hierna volgden nog het optreden van de Texelse dansgroep met oude salondansen en de kindergroep met folklore dansen.
Dit programma werd in z'n geheel later in de middag herhaald en om 17.00uur besloten met 'n gezamelijke dans door de groep van Zandvoort en Texel en met publiek dat spontaan mee deed.

In Den Burg op Texel is woensdag gedurende het zomerseizoen folklore dag. De winkeliers financiëren deze dagen en passen hun stands voor de winkels aan o.a. door bediening in kleder-dracht.

't Was een gezellige dag maar wat veel belangrijker is, deze dag heeft door de vele vakantiegangers die er op Texel waren, heel duidelijk aan 'n doel van onze vereniging voldaan n.l. het uitdragen van onze kennis over Zandvoort, voor velen was het volkomen nieuw hetgeen wij brachten.

Enkele deelnemers aan de "Folklore dag Texel".

(vervolg van pag. 5)

verduveld graag varen. Vaak heb ik me afgevraagd, waarom nou juist die kerel van mij bij de reddingboot moest.

Kijk, moest die reddingboot eruit omdat er mensenlevens in gevaar waren, nou allicht. Dan zou ik nooit het lef hebben om hem tegen te houden. Dat mocht ik niet. Maar ze gingen ook als het nergens voor nodig was. En altijd bij ruwe zee. Waar is dat nu voor nodig, vroeg ik hem eens. Dat was toch zeker verzoeken.

Maar we moeten toch oefenen. Daar kon ik het meedoen. Verrek, ze konden toch oefenen bij mooi weer. Wie ging er nou z'n leven wagen, als het niet echt nodig w as. Tegen de tijd dat de reddingboot weer zo'n oefentocht gimg maken, kreeg ik de zenuwen al.
Was het dan zover, dan hield ik het thuis niet meer uit. Dan moest ik naar de worf. Stond ik daar wat naar die verschrikkelijke zee te staren. Zo meteen zouden ze weer gaan, die krengen... En ze gingen. Meestal was ik dan alweer thuis. Wat kon ikaanders? Ik kon er gewoon niet naar kijken. Ik zou die kerel van mij wel naar huis willen schoppen. Ik wist niet waar ik het moest zoeken. Tot de zenuwen me weer naar het strand joegen.ZZe zijn omgeslagen, verzopen. Buiten adem en in paniek kwam ik op het strand aan. En zag ik dan maar een stipje, dan wist ik dat er niets loos was.

Inwendig stond ik me op het strand op te vreten. Machteloos was je. Evenals die andere Zandvoorters. Want heel Zandvoort leefde altijd mee. Soms zagen we ze en dan verdwenen ze weer. Duurde dat wat al te lang, dan knepen we hem allemaal verschrikkelijk. Kwam de boot dan toch weer te voorschijn, dan ging er een golf van verlichting over het strand. En intussen wond ik me maar op.

Straks, nam ik me voor, als ze straks weer op het strand zijn zal ik hem toch op z'n donder geven... Ik zal hem eens precies vertellen, hoe ik over de vader van mijn kinderen denk.
Het is er nooit van gekomen. Waren ze weer op het strand, dan was ik veel te blij. Ik kon hem wel om de hals vliegen. Natuurlijk heb ik het nooit gedaan. Want dat verdiende die kerel van mij toch echt niet.
Vaak was ik thuis, nog voordat de boot van het strand was. Als hij dan thuis kwam, werd er geen woord gezegd. Wat

moest ik zeggen? Ieder woord was te veel. Hij kon het varen niet laten en ik kon er niet aan wennen.

Toen was het opeens echt menens. Hier verderop strandde een Italiaanse stoomschip, de Salento. En een rot weer dat het was. Heel Zandvoort holde achter de reddingboot aan, er naar toe. Ik mee. Toen gebeurde, wat ik nooit voor mogelkijk had gehouden. Ik had al berust in mijn lot. Nu kon die kerel van mij niet terug. En toen zei de schipper, we gaan niet.

IJmuiden kwam en dacht daar anders over. Maar schipper Paap kreeg gelijk. Ik heb gezien hoe de boot omsloeg en twee roeiers verzopen. Had die Paap nog zo gezegd: Als we gaan, brengen we mensen weg. Verschrikkelijk. Als die schipper nou eens zijn hersenen niet had gebruikt...

Nou is het afgelopen, zei ik tegen die kerel van mij toen hij weer thuis was. Nou kom jij niet weer in die reddingboot. Je leven wagen voor een oefentocht en als het menens is staan jullie machteloos. En wie denk jij, zal na vandaag dan nog in de reddingboot gaan zitten?, vroeg hij me. M'n grootje, wat interresseerde mij dat. Was ik met hem getrouwd of met de reddingboot,? Gesmeekt heb ik hem, dat hij die reddingboot vaarwel zou zeggen.

Nog jaren zou hij in de reddingboot zitten. En al die jaren heb ik de adem van de dood in mijn nek gevoeld. ~~ANGST~~ Angst, het is een ziekte waarvoor geen medicijn bestaat... Nog een keer zou gebeuren, waar ik altijd zo bang voor was. Weer zou de reddingboot een oefentocht maken. Het weer was heel slecht. Op het strand hebben ze er nog over gepraat. Of het wel vertrouwd was om bij zo'n hoge zee een oefentocht te maken? De schipper en de meeste roeiers vonden van wel. Hoe zou het ook anders? Ze zagen geen gevaar. Die keer maakten twee jongens uit Zandvoort hun laatste reis.

Ze waren nog maar net in zee, of de boot sloeg al om, dat ik zoiets mee moest maken. Mijn man en zijn broer Rocus zaten ook in de boot. Maar op dat moment denk je daar niet aan. Je denkt helemaal niet meer. M'n God, zoiets laat littekens achter. Toen Floor thuis kwam, hebben we erover gepraat. Veel is er niet gezegd. Dat was ook niet nodig. Allebei wisten we, dat zoiets kon gebeuren. En met die gedachte moest ik leren leven.

Datzelfde jaar is Floor schipper geworden. Natuurlijk zonder het mij te zeggen. De andere roeiers vonden dat hij schipper moest worden. Maar niet omdat hij zo goed was. Ze dachten: laat Floor het maar opknappen. Zelf kapten ze met het reddingwerk. Begrijpelijk trouwens. Ook begreep ik, dat die kerel van mij schipper werd. Die reddingboot was zijn leven. En nou had ik in ieder geval een troost: ik wist dat hij een goeie schipper zou zijn.

Al gauw had hij weer nieuwe roeiers opgetrommeld. Iedereen had het volste vertrouwen in hem. Floor kende de zee, hij wist wat kon en wat niet kon. Maar wat zegt mij dat nou. De zee is niet te vertrouwen. Ze is verraderlijk en niemand weet er de weg. En de zee neemt, zonder onderscheid te maken tussen goed en kwaad. Nooit hebben we daarover gepraat. Toch wist ik dat hij er net zo overdacht. Dat bleek. Ooit zei hij eens: waar je dood is, zullen je benen je wel brengen.

Met toestemming overgenomen
uit "Redders aan de riemen" van de K.N.Z.H.R.M.

Correspondentie en copy uitsluitend aan de redactie te richten. Copy voor het november-nummer voor 15 november inzenden.
De redactie stelt copy over de historie van Zandvoort zeer op prijs van donateurs, leden of andere belangstellenden.

De Zandvoortse klederdracht

De schoermantel

De schoermantel (schoudermantel) is een soort cape model met een hoge staande kraag, aan de voorzijde gesloten met een grote haak en oog, ter hoogte van de hals.
Deze schoermantel was hoofdzakelijk een vissers-vrouwen dracht; omdat,door de hoge kraag, zij alleen met een korte kap gedragen kon worden.
Deze hoge kraag hangt bij het dragen iets achterover.
De kraag is in de omliggende plaatsen lager, zoals in Katwijk en Scheveningen.
De rand van de kraag is aan de buitenzijde af-gezet en versierd met een moirée zijden lint, dat op geplooide wijze op de kraag is bevestigd.
Dit lint is aan de uiteinden afgeknipt in schuine punten,die als het waait een leuk vibrerend geluid maken.
De mantel vormt, plat op de grond gelegd, een cirkel van ruim I½ meter, zodat bij het maken stukken stof aan de zijkanten moeten worden aan-gezet, daar de stofbreedte niet groot genoeg is.
Het materiaal waarvan, de laatste modellen, mantels aan de buitenzijde was gemaakt is een kamgaren stof. Sitsen werden in vroege tijden gebruikt, rond I850 waren er ook in geweven bloempatronen, verglijkbaar met damasten tafel-lakens. Van deze mantels zijn geen voorbeelden bewaard gebleven alleen uit vertellingen over die tijd is dit bekend.
De kleuren waren pasteltinten in, grijs,blauw, groen,rood, na te slaan in Bing en Braet.
De binnenzijde van de mantel was van baai(rood, blauw,paars) of van effen of gebloemde wollen stoffen. B.V.groen fond met kleine bloemen, gedragen door de moeder van J.Paap,de Fluiter, of van geblokte stof in grijs of beige.
Ook voor deze mantels geldt weer. dat de nog bestaande orginele, zwart aan de buitenzijde zijn.(weduwe,

Bij de lang kap werd altijd een lange, zwarte lakense jas gedragen met een liggende kraag, vanwege de lengte van de kanten kap.

Ook werden er omslagdoeken gedragen, vierkant van model en de kanten afgewerkt met franjes. Deze doeken waren er met vele kunstig in- en opgewevèn patronen en blokken. Gemaakt van b.v. wafeltjesstof of 'n wollen stof, dikker of dunner al naar gelang de temperatuur vroeg.

B. Gansner

ZV2
Scheepstimmerwerf, Strandweg

Kerkdwarspad 5